

Tools for improving the organization of independent education

Mokhinur KUVONDIKOVA¹

Andijan State Pedagogical Institute

ARTICLE INFO

Article history:

Received June 2024
Received in revised form
15 July 2024
Accepted 15 July 2024
Available online
25 August 2024

Keywords:

concept of electronic
resource,
electronic educational
resource,
independent education.

ABSTRACT

The article discusses tools for improving the organization of independent education in higher education institutions. Particular attention is paid to methods for increasing students' enthusiasm and interest in the educational process, as well as ways to effectively consolidate and assimilate knowledge. Approaches aimed at developing students' skills for freely applying the acquired knowledge in practice are described. The authors emphasize the importance of independent learning as a key element in the educational system and offer tools for its improvement, contributing to a deeper mastery of the material and the development of students' professional competencies.

2181-1415/© 2024 in Science LLC.

DOI: <https://doi.org/10.47689/2181-1415-vol5-iss4-pp75-80>

This is an open access article under the Attribution 4.0 International
(CC BY 4.0) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ru>)

Mustaqil ta'limni tashkil etishni takomillashtirish vositalari

ANNOTATSIYA

Kalit so'zlar:

elektron resurs tushunchasi,
elektron ta'lim resursi,
mustaqil ta'lim.

Maqolada oliy ta'lim muassasalarida mustaqil ta'limni tashkil etishni takomillashtirish vositalari muhokama qilinadi. Talabalarning ta'lim jarayoniga ishtiyoqi va qiziqishini oshirish usullariga, shuningdek, bilimlarni samarali mustahkamlash va o'zlashtirish yo'llariga alohida e'tibor qaratilmoqda. O'quvchilarda olingan bilimlarni amaliyotda erkin qo'llash malakalarini shakllantirishga qaratilgan yondashuvlar bayon etilgan. Mualliflar ta'lim tizimining asosiy elementi sifatida mustaqil ta'limning muhimligini ta'kidlab, uni takomillashtirish vositalarini taklif qiladilar, materialni chuqurroq o'zlashtirishga va o'quvchilarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishga yordam beradi.

¹ Basic doctoral student, Andijan State Pedagogical Institute

Инструменты совершенствования организации самостоятельного образования

АННОТАЦИЯ

Ключевые слова:

понятие электронного ресурса, электронный образовательный ресурс, самостоятельное образование.

В статье рассматриваются инструменты совершенствования организации самостоятельного образования в высших учебных заведениях. Особое внимание уделено методам повышения увлеченности и интереса студентов к учебному процессу, а также способам эффективного закрепления и усвоения знаний. Описаны подходы, направленные на формирование у студентов навыков свободного применения полученных знаний на практике. Авторы подчеркивают значимость самостоятельного обучения как ключевого элемента в образовательной системе и предлагают инструменты для его улучшения, способствующие более глубокому освоению материала и развитию профессиональных компетенций студентов.

Hozirgi kunda ta'lim jarayonida elektron ta'lim resursini o'quv jarayoniga qo'llashga bo'lgan qiziqish, e'tibor kundan-kunga kuchayib bormoqda. Buning asosiy sabablaridan biri an'anaviy ta'limda talabalarni faqat tayyor bilimlarni egallashga o'rgatilgan bo'lsa, zamonaviy texnologiyalar ularni egallayotgan bilimlarini o'zlari qidirib topishlariga, mustaqil o'rganib, tahlil qilishlariga, xatto xulosalarni ham o'zlari keltirib chiqarishlariga o'rgatadi. O'qituvchi bu jarayonda shaxsning rivojlanishi, shakllanishi, bilim olishi va tarbiyalanishiga sharoit yaratadi.

Elektron ta'lim resursi ta'lim jarayonida sifat-samaradorligini oshiradi, talabalarining mustaqil ta'limni tashkil etish jarayonini shakllantiradi. Talabalarda mavzuni o'rganishga ishtiyoq va qiziqishni oshiradi, bilimlarni mustahkamlash, o'zlashtirish, ulardan amaliyotda erkin foydalanish ko'nikma, malakalarini shakllantiradi.

Lug'aviy jihatdan "elektron ta'lim resursi" bu- o'quv ishlarini tashkillashtirish uchun zarur bo'lgan va raqamli formada taqdim etiladigan fotografiyalar, statistik va dinamik modellar, virtual borliq va interfaol modellashtirish obektlari va kartografik materiallar, ovoz, belgili obektlar va ishchi grafikasi, matnli xujjatlar va boshqa o'quv materiallaridir.

Elektron ta'lim resursi – raqamli ta'lim resursini o'z ichiga oladi. Raqamli ta'lim resursi – didaktik maqsadlarga erishishga yoki alohida o'quv masalasini hal etishga qaratilgan tugallangan interfaol multimediali mahsulot. Raqamli ta'lim resursining muhim sifat ko'rsatkichi – uning interfaoligidir. Raqamli ta'lim resursi ta'lim oluvchining undan foydalanish paytida faol bo'lishni taqozo etadi.

Elektron ta'lim resurslari deganda – elektron qurilmalardan foydalangan holda taqdim etiladigan o'quv materiallari tushuniladi. Umumiy holda elektron ta'lim resursiga o'quv videofilmlari va ovoz yozuvlari kiradi, ularni ko'rish yoki tinglash uchun oddiy SD pleer ham yetarli bo'ladi. Elektron ta'lim resursini ta'limda qo'llash uchun zamonaviy va samarali qurilma kompyuterdir. Aynan kompyuter orqali taqdim etiladigan resurslarga diqqatni qaratamiz.

Elektron axborot-ta'lim resursi zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, mustaqil ta'lim olishning samarali usullarini qo'llash orqali o'quv materiallari va ilmiy ma'lumotlarni chuqur o'zlashtirishga mo'ljallangan manbadir. U talabalarda mustaqil ta'lim olish, ijodiy fikrlash malaka va ko'nikmalarini shakllantiradi.

Elektron ta'lim resursini mustaqil ta'limni tashkil etishning vositasi sifatida qarash mumkin:

Yaratish texnologiyasi bo'yicha. Tekstografik resurslar – teks va illyustratsiyalarni namoyish qilishda kitobdan farqli o'laroq, materiallar qog'ozda emas ekranda beriladi va navigatsiyada ham farqlanadi. Multimediali elektron ta'lim resursi – vizual va ovoqli materiallardan tashkil topgan. Kitobdan farqli holda animatsiya korinishida jonli tarzda gavdalanadi.

Mazmuni bo'yicha: elektron qaydnomalar, topshiriqlar, lug'atlar, qiziqarli savollar, darajali testlar, darsliklar, laboratoriya va seminar topshiriqlari.

Tarqatish va foydalanish bo'yicha: internet-resurs, offlayn-resurs, elektron doska uchun resurslar.

Tarkibi bo'yicha: ma'ruza va seminar uchun mo'ljallangan mustaqil ta'lim resurslari, virtual laboratoriyalar, videodarslar.

Qo'llash bo'yicha: dars jarayonida va mustaqil ta'limni tashkil etishda.

Barcha oliy ta'lim tizimida mustaqil ta'lim sifatini oshirish zamonaviy pedagogik, innovatsion va axborot texnologiyalarni ta'lim jarayoniga tatbiq etish, ilg'or ish tajribalarini ommalashtirishni taqozo etadi. Oliy ta'lim tizimida elektron ta'lim resurslarning asosiy vazifalari:

- mustaqil ta'lim jarayonini umumiy, yaxlit ishlab chiqish;
- mustaqil ta'limni tashkil etish jarayonida hal etilishi lozim bo'lgan aniq maqsad va vazifalarni belgilash;
- mustaqil ta'limni tashkil etish jarayoni mazmunini ishlab chiqish;
- mustaqil ta'limni tashkil etish jarayonida ta'lim oluvchining erkin, mustaqil faoliyat ko'rsatish uchun muayyan shart-sharoitlarni yaratish hamda maxsus bilimlarni shakllantirish;

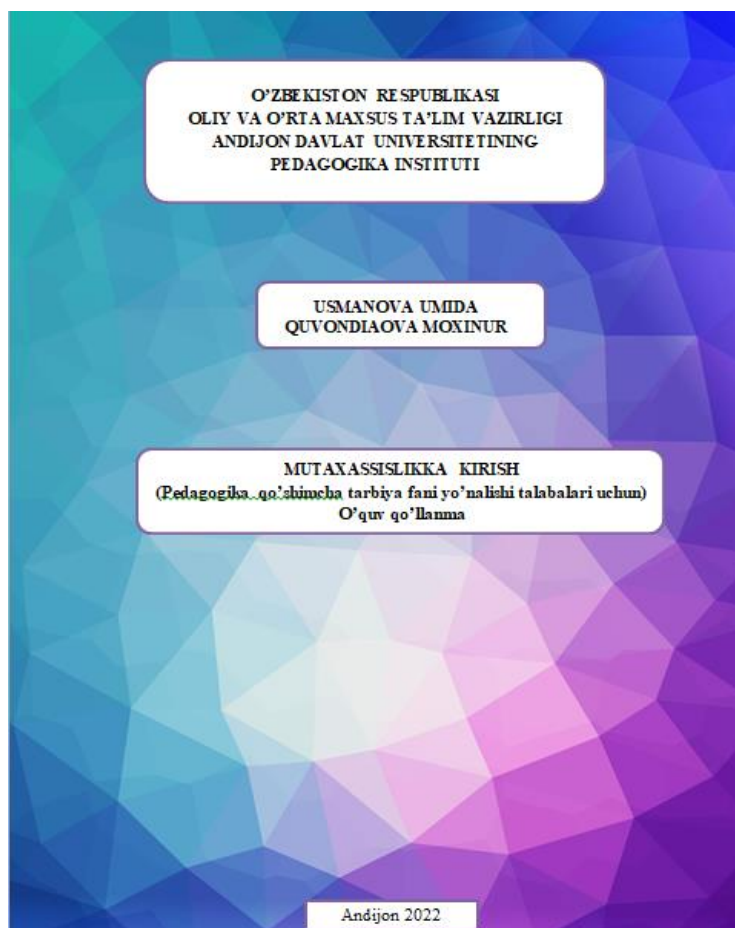
- ta'lim oluvchilar faoliyatini nazorat qilish hamda baholashni tashkil etish;
- kadrlar tayyorlash Milliy dasturi maqsadi va vazifalarini ro'yobga chiqarish;
- fan-texnika taraqqiyotidagi axborotlarni yoshlarga yetkazishni tezlashtirish.

Oliy ta'lim tizimida elektron ta'lim resurslardan foydalanish quyidagi imkoniyatlarni beradi:

- talabalarning bilim olish faoliyatini faollashtirish, o'quv materialini o'zlashtirish sifatini va ta'lim samaradorligini oshirish;
- tayyorgarlik darajasi turlicha bo'lgan talabalarga nisbatan differensial yondashish hamda darslarni yuqori estetik darajada tashkil qilish (musiqqa, animatsiya)
- talabalarning axborot oqimlarini tanlash qobiliyatlarini rivojlantirish, tasviriy ifodalash usulidan amaliy faoliyat ko'rsatish turiga o'tish, bu tarzda talaba o'quv jarayonining sub'ektiga aylanadi.

Oliy ta'lim tizimini mazmunan modernizatsiya qilish, ilg'or tajribalar asosida o'qitish jarayoniga elektron ta'lim resurslari va multimediali texnologiyalarni joriy etish, bunda kadrlar salohiyatini oshirishga alohida e'tiborni qaratgan holda oliy ta'lim tizimining sifat-samaradorligini tubdan yaxshilash oliy ta'limi faoliyatining ustuvor yo'nalishi sifatida belgilab olingan.

Tadqiqot ishimiz doirasida "Pedagogical App" nomli elektron ta'lim resursi ishlab chiqildi. Ushbu elektron ta'lim resursi "Boshlang'ich ta'lim va Pedagogika va psixologiya" ta'lim yo'nalishi talabalarining mustaqil ta'limni samarali tashkil etishga qaratilgan.(1.1-rasmga qarang).

1.1-rasm. mustaqil ta'limni tashkil etishga qaratilgan o'quv qo'llanma va elektron ta'lim resuri

Mazkur o'quv qo'llanmada "Boshlang'ich ta'lim va Pedagogika va psixologiya" ta'lim yo'nalishi talabalarining mustaqil ta'limni samarali tashkil etishga qaratilgan bo'lib, unda mustaqil ta'limni tashkil etishning maqsad va vazifalari, darsdan tashqari mashg'ulotlar jarayoniga ilg'or pedagogik va axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish bo'yicha metodik ko'rsatma hamda tavsiyalar, amaliy mashg'ulotlar berilgan. Shuningdek, darsda talabalarining faolligini oshirish va fikrlash orqali o'zlashtirishlarni ta'minlash maqsadida multimediali ilovalar tayyorlandi. O'quv qo'llanmaning multimediyali ilovalariga: animatsiya, video, amallar ustida ishlash, misollardan na'munalari, test-topshiriqlari, didaktik o'yin, muammoli masalalar uchun namunalar, trenajyor mashqlari, rasmlari topshiriqlar, boshqotirmalarga oid mashqlar kiritilgan. Ularda talabalarining materiallarini oson o'zlashtirishlarini, geometrik amallarni sodda, aniq yo'llari bilan amalga oshirishlari va ijodiy fikrlashga o'rgatish maqsadida turli jadval, rebus va boshqotirmalardan foydalanilgan. Mashq shartlarida talabalarni ijodiy fikrlashga, mulohaza yuritishga undovchi, taqqoslash, analiz, sintez va kuzatishga asoslangan holda xulosa chiqarishga yo'llovchi, tahlilni muayyan izchillikda amalga oshirishni ta'minlovchi topshiriqlarni berilganligi dastur talabalarini bajarishga xizmat qiladi. Bundan tashqari o'quv qo'llanma va elektron ta'lim resursda "Ma'ruza matni", "Qisqa savolga qisqa javob", "Mental xaritasi", "Darajali testlar", "Mustaqil ishlash uchun misollar", "Video dars", "Interaktiv savollar", "Interaktiv videolar" kabi ilg'or pedagogik metodlardan samarali foydalanilgan.

Ishlab chiqilgan elektron ta'lim resurslari talabalarga darsga tayyorgarlik ko'rishda va mustaqil ta'lim topshiriqlarini o'zlashtirishda quyidagi imkoniyatlarni beradi:

- mustaqil ta'limni tashkil etishni zamonaviy tarzda modellashtirish;
- fan bo'yicha bilimlarni chuqurlashtirish uchun qo'shimcha ma'lumot va axborotlarga ega bo'lish;
- nazariy va mustaqil ishlashni tayyorlash.

Dars jarayonida zamonaviy va axborot-kommunikatsiya texnologiyalar ta'limning sifat samaradorligini oshiradi, talabalarining mustaqil fikrlash jarayonini shakllantiradi, talabalarda bilimga ishtiyoq hamda qiziqishni o'stiradi, bilimlarni mustahkam o'zlashtirish, ulardan amaliyotda erkin fodalanish ko'nikma, malakalarni shakllantiradi.

Kompyuter monitorida sodir bo'layotgan hodisalarni talaba ko'rib va eshitib, fikrlash orqali bilishga intiladi. talaba sezgi organlari yordamida ekranda sodir bo'layotgan voqea va hodisalarni idrok eta boshlaydi. Chunki ekranda ularning xossa va xususiyatlari aks ettiriladi.

Elektron ta'lim resurs vositalaridan o'qitish jarayonida foydalanish o'qitishning sifati va samarasini orttirib, o'rgatishning eng qulay usullaridan biridir. Elektron ta'lim resurs – bu zamonaviy kompyuterli axborot texnologiyalari bo'lib, matn, tovush, videotasvir, grafik tasvir va animasiyani (muplekasiyani) yaxlit kompyuter tizimiga birlashtirish imkonini yaratadi.

Oliy ta'lim tizimida talabalarida zarur ko'nikmalarni shakllantirish, "Boshlang'ich ta'lim va Pedagogika va psixologiya" ta'lim yo'nalishi talabalarining mustaqil ta'limni samarali tashkil etishga qaratilgan sifat-samaradorligini yangi bosqichga ko'tarish, o'qitishning zamonaviy usul, vositalarni amaliyotga joriy etish natijasida: talabaning o'qishga bo'lgan ijobiy munosabatini bugungi kunda eng zarur bo'lgan mantiqiy tafakkuri, turli ma'lumotlar bilan ishlash, mantiqiy va ijodiy fikrlash, o'z-o'zini boshqarish, jamoada o'zini tuta bilish, mustaqil ta'limni to'g'ri tashkil etish qoidalarini egallash, ta'limiy vazifani bajarish kabi ko'nikmalarini shakllantirishda yordam beradi.

Elektron ta'lim resurslarining o'qituvchilar uchun afzalligi: o'qituvchilarning muntazam o'z ustida ishlashlariga imkon yaratadi. Darsga xar doim tayyor bo'ladilar. Darslarni noan'anviy ko'rinishda tashkil qiladilar. talabalarining o'zlashtirish samaradorligi ortadi. Bo'sh o'zlashtiruvchilar bilan bo'shliqlarni to'ldirishda yordam beradi. O'qituvchining ota-onalari bilan xamkorlikda ishlash imkonini yaratadi.

Talabalar uchun afzalligi: o'qishga bo'lgan qiziqishi ortadi, o'qishda yuqori ko'rsatkichlarga ega bo'ladi. mustaqil ta'limni topshiriqlarini bajarishda qiynalmaydi, dars qoldirgan taqdirda ham yangi mavzuni o'zlashtirish imkonini beradi, mustaqil, erkin fikrlashga o'rgatadi. Keyingi bosqichda bilim olishga ishtiyoqi kuchayadi, tengdoshlari bilan o'zaro munosabatlari yaxshilanadi.

O'quv topshiriqlarini elektron ta'lim resurslari yordamida talabalarga taqdim etish bir qadar qulayliklar tug'diradi. Chunki elektron ta'lim resursi vositalari talabalarining mustaqil faoliyat ko'rsatishlarini ta'minlashga xizmat qiladi. Har bir talabani o'qituvchi hamda tengdoshlari bilan muloqotga kirishish, hamkorlik qilishga undaydi. Bunday vaziyatlarda elektron ta'lim resursi alohida didaktik funksiyani bajaradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Олий таълим тизимини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида» 2017 йил 20 апрелдаги ПҚ-2909-сон қарори/ Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами.

2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги «Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида»ги ПФ-4947-сонли Фармони /Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2017 й.

3. Бегимкулов У.Ш. Педагогик таълимда замонавий технологиялар // Педагогик таълим. – Тошкент: 2005

4. Жўраев Р., Саматов Ғ., Қаршибоев Ҳ. Замонавий информацион ва педагогик технологиялар асосида табиий фанларни ўқитиш //Халқ таълими. – Тошкент: 2002.

5. www.ziyouz.com

6. www.edu.uz

7. www.tdpu.uz

8. www.ziyounet.uz